

Kiểm định chất lượng trong giáo dục đại học

Đinh Thị Huệ, Phạm Thị Phương**

**ThS. Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội*

Received: 24/9/2023; Accepted: 29/9/2023; Published: 9/10/2023

Abstract: *In the context of globalization, the requirements and challenges of quality assurance for higher education are increasingly higher. For higher education institutions, the training not only assures quality but also explains the quality of the training program to learners, employers, relevant parties, stakeholders and the society. In addition to presenting an overview of university education quality assurance and accreditation, this article delves into analyzing the current situation and some specific and practical solutions to meet the requirements of reforming university education as well as as quality assurance conditions to implement university autonomy.*

Keywords: *Accreditation, education, university*

1. Đặt vấn đề

Kiểm định chất lượng giáo dục (KĐCLGD) là lời tuyên bố của cơ sở giáo dục tới các bên liên quan (học sinh, sinh viên, phụ huynh, nhà tuyển dụng, Chính phủ, xã hội...) về hiện trạng chất lượng giáo dục của trường. Sự phát triển của Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 và những tác động mạnh mẽ từ đại dịch COVID-19, ... đã ảnh hưởng trực tiếp tới mọi mặt của đời sống xã hội, trong đó có giáo dục đại học, nơi trực tiếp đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, đóng vai trò dẫn dắt sự phát triển xã hội. Đây là áp lực, nhưng đồng thời cũng là động lực thay đổi toàn diện nền giáo dục trên thế giới. Để đáp ứng nhu cầu nhân lực cho nền công nghiệp mới và tận dụng thế mạnh của công nghệ kỹ thuật số, các trường đại học đã và đang phát triển các mô hình đào tạo phù hợp từ triết lý giáo dục, xây dựng chương trình đào tạo dựa trên chuẩn đầu ra, cập nhật nội dung chương trình dạy học cho đến đào tạo kỹ năng cho người học để đáp ứng yêu cầu công nghiệp, ứng dụng công nghệ số trong giảng dạy.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Quy trình kiểm định chất lượng giáo dục đại học

Luật Giáo dục đại học 2012 quy định rõ các cơ sở giáo dục đại học phải thực hiện đánh giá chất lượng cũng như kiểm định ngay sau khi chương trình có khóa đầu tiên tốt nghiệp. Các trường có trách nhiệm đảm bảo quyền lợi cho người học cũng như chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo, nếu không sẽ không được tiếp tục tuyển sinh ngành đào tạo đó cho đến khi đạt tiêu chuẩn kiểm định.

Trên thực tế, kiểm định chất lượng có thể được triển khai ở hai cấp: cấp cơ sở đào tạo (CSĐT) hay

còn gọi là cấp trường - đánh giá phù rộng các mặt hoạt động của CSĐT, tập trung nhiều vào sứ mạng, mục tiêu, chiến lược, quản trị và quản lý, đánh giá các nguồn lực như cơ sở vật chất trên phạm vi toàn trường; và cấp chương trình đào tạo (CTĐT) - đánh giá tập trung sâu vào CTĐT và quá trình đào tạo. Bộ tiêu chuẩn đánh giá chất lượng ở hai cấp này dựa trên Bộ tiêu chuẩn do Bộ GD-ĐT ban hành và Bộ tiêu chuẩn của AUN-QA (Mạng lưới các trường đại học Đông Nam Á), hoặc các bộ tiêu chuẩn của các tổ chức kiểm định quốc tế có uy tín được Bộ GD-ĐT công nhận.

Hiện nay, cả nước có 5 trung tâm KĐCLGD trực thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội, Đại học Quốc gia TP.HCM, Đại học Đà Nẵng, Hiệp hội Các trường đại học, cao đẳng Việt Nam và Trường Đại học Vinh. Ngoài ra, hai trung tâm tư nhân là Trung tâm KĐCLGD Sài Gòn trực thuộc Công ty CP Đầu tư Giáo dục TP.HCM và Trung tâm KĐCLGD Thăng Long trực thuộc Công ty CP Đầu tư Giáo dục Hà Nội cũng mới được cấp phép thành lập.

Trên thế giới thì các đơn vị KĐCLGD uy tín có thể kể đến như ASIIN, ACQUIN của Đức, AAQ của Thụy Sĩ, hoặc AACSB của Hoa Kỳ. Tại Việt Nam, nhiều đơn vị cũng sử dụng các kiểm định quốc tế tùy theo chiến lược và định hướng phát triển. Ví dụ như Trường Đại học Việt Đức, nhà trường thực hiện các kiểm định quốc tế như kiểm định ASIIN (Đức) đối với ngành kiến trúc, kỹ thuật xây dựng, kỹ thuật điện và máy tính, tính toán kỹ thuật và mô phỏng máy tính, cơ điện tử và công nghệ cảm biến. Bên cạnh đó, nhà trường cũng thực hiện các kiểm định quốc tế khác như kiểm định ACQUIN: Khoa học máy tính, Kỹ thuật cơ khí, Hệ thống thông tin doanh nghiệp,

An ninh thông tin; Kiểm định AACSB: Quản trị kinh doanh, tài chính và kế toán; Kiểm định AAQ: Phát triển đô thị bền vững, Công nghệ tái sử dụng và quản lý nước. Những kiểm định này đem lại nhiều lợi ích không chỉ cho nhà trường mà cả sinh viên.

2.2. Lợi ích của kiểm định chất lượng giáo dục đại học

2.2.1. Về phía nhà trường: KĐCLGD giúp các trường đại học có cơ hội xem xét lại toàn bộ hoạt động của mình một cách có hệ thống để từ đó điều chỉnh các hoạt động theo một chuẩn mực nhất định. Kiểm định chất lượng sẽ không tạo ra chất lượng ngay cho mỗi đơn vị, mà nó là tấm gương phản ánh toàn bộ thực trạng của nhà trường, giúp cho các nhà quản lý nhìn nhận những mặt mạnh, mặt yếu của đơn vị mình để từ đó có bước hành động tiếp theo phù hợp nhằm cải tiến liên tục chất lượng giảng dạy, học tập, dịch vụ, tất cả các mặt hoạt động của trường một cách có hệ thống.

2.2.2. Với sinh viên đang học và đã ra trường: Có bằng cấp được kiểm định là cơ sở quan trọng để sinh viên chứng minh trình độ học vấn và năng lực của mình đối với nhà tuyển dụng hay các chương trình học khác như thạc sĩ, tiến sĩ - tạo nên lợi thế quan trọng trên thị trường lao động, nhất là với các bạn chưa có kinh nghiệm. Ngược lại ở phía công ty hay trường đại học khi xét hồ sơ cũng dùng các chứng nhận kiểm định này cho bước sàng lọc ban đầu để đảm bảo chất lượng tuyển dụng đầu vào đạt ngưỡng phù hợp với yêu cầu. Đặc biệt là ở các công ty đa quốc gia khi tìm kiếm trên một thị trường lao động rộng lớn và phức tạp, thay vì tìm hiểu thang chất lượng ở từng khu vực, từng nước, thì các yếu tố kiểm định quốc tế được quy ước sẵn bởi các bên kiểm định thứ ba chính là chỉ mục phù hợp và tiện lợi nhất.

2.2.3. Với phụ huynh và học sinh tìm hiểu về trường: Giữa thời điểm giáo dục đại học nở rộ và đa dạng như hiện nay thì các giá trị đánh giá chất lượng đào tạo được công nhận là điều cần thiết để phụ huynh và học sinh có thể lựa chọn được chương trình học và trường đại học phù hợp cho mình. Việc chọn được trường có kiểm định chất lượng không chỉ đảm bảo môi trường giáo dục đạt chuẩn và cơ hội việc làm về sau, mà còn là thước đo phù hợp để đánh giá mức học phí và điểm xét tuyển đầu vào... Kiểm định chất lượng là yếu tố quan trọng đối với ngành giáo dục. Dù là tiêu chuẩn quốc gia của Bộ GD-ĐT hay tiêu chuẩn quốc tế của các tổ chức hàng đầu cũng cần được công bố rộng rãi và minh bạch để làm cơ sở đánh giá CSĐT và CTĐT.

2.3. Vai trò của kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục

Kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục là một quá trình xem xét chất lượng giáo dục từ bên ngoài, để khảo sát, đánh giá, từ đó giúp các cơ sở giáo dục cải tiến và nâng cao chất lượng giáo dục một cách bền vững. Quy trình kiểm định chất lượng giáo dục được thực hiện theo chu kỳ 5 năm với 4 bước: Tự đánh giá; Đánh giá ngoài; Thẩm định kết quả đánh giá; Công nhận đạt tiêu chuẩn chất lượng giáo dục, qua đó từng bước đáp ứng mục tiêu của cơ sở giáo dục đề ra, đảm bảo các mục tiêu giáo dục của Luật giáo dục đại học, phù hợp với yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao phục vụ cho sự phát triển kinh tế xã hội của đất nước.

Quá trình tự đánh giá và đánh giá cơ sở giáo dục phải căn cứ các tiêu chuẩn kiểm định đánh giá toàn bộ các hoạt động của cơ sở giáo dục, qua đó liên tục xác định được những điểm mạnh để tiếp tục phát huy, những điểm tồn tại để xây dựng kế hoạch khắc phục.

Mục đích chính của kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục là nhằm đảm bảo đạt được những chuẩn mực nhất định trong đào tạo và không ngừng cải tiến, nâng cao chất lượng đào tạo, đáp ứng yêu cầu của người sử dụng nguồn nhân lực và đảm bảo quyền lợi cho người học. Chính các tiêu chí trong kiểm định chất lượng đã tạo áp lực để các cơ sở giáo dục chú trọng, đổi mới, tìm giải pháp nâng cao chất lượng. Kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục còn nhằm thực hiện trách nhiệm giải trình các bên liên quan (người học, giảng viên, nhân viên, đội ngũ lãnh đạo và quản lý, nhà sử dụng lao động, các đối tác, gia đình người học, nhà đầu tư, cơ quan quản lý trực tiếp, cơ quan quản lý nhà nước về giáo dục, tổ chức và cá nhân có liên quan khác) về thực trạng chất lượng giáo dục và hiệu quả hoạt động của cơ sở giáo dục.

2.4. Một số giải pháp trong bảo đảm và kiểm định chất lượng chương trình đào tạo đại học

2.4.1. Phát triển văn hóa chất lượng nhấn mạnh yêu cầu cải tiến liên tục theo chu trình PDCA

Hiểu được tầm quan trọng của việc cải tiến liên tục, đặc biệt là trong kỷ nguyên công nghệ, quản lý trong bối cảnh thay đổi, chính sách đảm bảo chất lượng giáo dục Đại học nhấn mạnh: Mỗi đơn vị, bộ phận của Đại học đều có trách nhiệm triển khai hiệu quả các hoạt động của đơn vị theo chu trình “Lập kế hoạch – Triển khai – Giám sát – Cải tiến” (PDCA: Plan – Do – Check – Act). Theo đó các đơn vị sẽ đổi mới chương trình đào tạo theo hướng hiện đại,

đáp ứng yêu cầu của thị trường, phát triển tư duy sáng tạo của người học. Các nội dung cần cải tiến để bảo đảm chất lượng chương trình đào tạo bao gồm các điều kiện đầu vào, quản lý quá trình đào tạo và quản lý chất lượng đầu ra phù hợp với khung trình độ quốc gia; triển khai các giải pháp nâng cao khả năng có việc làm của sinh viên sau tốt nghiệp; công bố các điều kiện đảm bảo chất lượng, tỷ lệ có việc làm của sinh viên tốt nghiệp; các sản phẩm khoa học công nghệ. Các tác động từ bối cảnh xã hội và tình hình hoạt động thực tế của đơn vị cũng được cập nhật, điều chỉnh ngay khi xác định các thay đổi này là cần thiết.

Trước bối cảnh chịu ảnh hưởng trực tiếp của dịch COVID-19, Đại học đã nhanh chóng cải tiến phương thức giảng dạy, đánh giá. Tùy vào đặc điểm riêng, các đơn vị đã sử dụng phương thức đào tạo trực tuyến hoặc kết hợp nhằm ứng phó với diễn biến phức tạp của dịch bệnh mà vẫn duy trì hoạt động giảng dạy và học tập, bảo đảm quyền lợi và tiến độ học tập của người học. Qua mỗi vòng lặp chu trình PDCA, các kinh nghiệm và các điều chỉnh cần thiết không những được áp dụng riêng cho đơn vị mà còn được xem xét áp dụng điều chỉnh trong phạm vi toàn Đại học. Thực hiện quy định tại Thông tư số 19/2020/TT-BGDĐT ngày 30/6/2020 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành quy định về chế độ báo cáo định kỳ thuộc phạm vi quản lý nhà nước của Bộ Giáo dục và Đào tạo; căn cứ vào kết quả đánh giá ngoài và công nhận đạt tiêu chuẩn chất lượng chương trình đào tạo của tổ chức kiểm định chất lượng giáo dục, các đơn vị trong Đại học sẽ báo cáo kết quả thực hiện kế hoạch cải tiến, nâng cao chất lượng giáo dục các chương trình đào tạo đã được đánh giá, công nhận đạt tiêu chuẩn chất lượng định kỳ (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2020).

2.4.2. Triển khai các hoạt động rà soát và cải tiến liên tục chương trình đào tạo

Để đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của xã hội, việc rà soát chương trình đào tạo nhằm cải tiến nâng cao chất lượng phải được đặt lên hàng đầu và thực hiện thường xuyên, liên tục. Với mục tiêu không ngừng cải tiến, nâng cao chất lượng chương trình đào tạo đáp ứng nhu cầu xã hội, Đại học đã đưa hoạt động rà soát và cải tiến chương trình đào tạo vào trong các chương trình công tác năm. Theo kế hoạch, Ban Đảm bảo Chất lượng Giáo dục thực hiện kiểm tra việc rà soát chương trình đào tạo của các trường đại học thành viên và đơn vị thuộc, trực thuộc.

Việc rà soát đã cho thấy những mặt mạnh của chương trình đào tạo cần phát huy như hệ thống

thông tin dữ liệu về kiểm tra đánh giá đầy đủ, phù hợp và hiệu suất cao, đề cương chi tiết các môn học có mối liên hệ chặt chẽ với cấu trúc chương trình đào tạo. Các trao đổi, thảo luận trong các buổi rà soát cũng đề cập đến việc thực hiện đối sánh chuẩn đầu ra chương trình đào tạo với Khung trình độ quốc gia, tầm quan trọng của rubric (phiếu đánh giá), quy trình đánh giá mức độ đạt được chuẩn đầu ra học phần và chương trình đào tạo.

3. Kết luận

Chất lượng các lĩnh vực đào tạo được duy trì nếu xây dựng được các chương trình đào tạo có chuẩn mực phù hợp với yêu cầu của các bên liên quan, không ngừng cải tiến, ra quyết định phù hợp và cung cấp chương trình đào tạo theo các quy trình đã công bố. Bảo đảm và kiểm định chất lượng chương trình đào tạo đóng vai trò rất quan trọng, là yếu tố nền tảng giúp duy trì, cải tiến và nâng cao chất lượng tất cả các lĩnh vực của mỗi cơ sở giáo dục. Công tác bảo đảm và kiểm định tại Đại học được quan tâm, đặc biệt là bảo đảm chất lượng chương trình đào tạo từ khâu thiết kế đến vận hành và đánh giá chương trình. Đối với công tác đánh giá chất lượng chương trình đào tạo, bên cạnh hệ thống giám sát, rà soát nội bộ tại đơn vị, Đại học thường xuyên triển khai rà soát cải tiến như một hình thức đề tư vấn, giám sát chất lượng, giúp các đơn vị. Với phương châm không ngừng cải tiến chất lượng, Đại học luôn thực hiện lặp đi lặp lại chu trình PDCA để cải tiến liên tục chất lượng chương trình đào tạo, đây là chìa khóa giúp duy trì chất lượng chương trình đào tạo của Đại học luôn ở mức cao, đáp ứng nhu cầu xã hội.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020). *Thông tư số 19/2020/TT-BGDĐT Quy định về chế độ báo cáo định kỳ thuộc phạm vi quản lý nhà nước của Bộ Giáo dục và Đào tạo*, Hà Nội.

2. Trung tâm TT-HL và Truyền thông Đại học Đà Nẵng (2021), *Đại học Đà Nẵng sẵn sàng đáp ứng nhu cầu nguồn nhân lực chất lượng cao, đem lại nhiều cơ hội việc làm và khởi nghiệp cho sinh viên*. Đà Nẵng.

3. Việt, Đ.T & Vân, T.T.H. (2021). *Phát triển, bảo đảm chất lượng chương trình đào tạo và đo lường đánh giá chuẩn đầu ra*. NXB Thông tin và Truyền thông.

4. Đinh Thành Việt, Nguyễn Thị Hùng, Trần Thị Hà Vân, Đoàn Như Quỳnh (2021), *Sách chuyên khảo "Đảm bảo và kiểm định chất lượng giáo dục đại học trong bối cảnh tự chủ đại học: Lý luận và thực tiễn"*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.